

זהו סיפורה של דורה בלוך, בת למישפחת פיינברג

בודדה באוגדה

האב: יוסף פיינברג
על חשבון הברון

עורה והדרכה לקראת עלייתו לארץ-ישראל.
אל.
שנה לאחר-מכן, כשהוא נושא עימו סכום נכבד של כסף, חסכוניותו מהמשכורת הגבוהה שקיבל בבית-החרושת לסוכר, הגיע יוסף פיינברג ליפו, והצטרף לוועד חרוצי יסוד המעלה בארץ-ישראל, שנוסד לשם הקמת מושבה חדשה. הוא מונה כגיבור הוועד והחליט, יחד עם לבונטין, על רכישת קרקעות עיון-קארא — היא ראשון-לציון.
הקשיים, הימצום במים, שעדיין לא

את הקשר הראשון עם הברון, והיו שטענו כי היה זה הרב שמואל מוהליבר, חסידי מוהליבר טענו, כי הרב ביקר אצל הברון ימים מיספר לפני פיינברג, ואף קיבל ממנו תרומה גדולה לקבוצת יהודים שייסדה אחר-כך את עקרון. את המחלוקת יישב הברון רוטשילד עצמו, שנים רבות אחר-כך, כאשר כתב בזיכרונותיו, לפני מותו, כי הראשון שביקר אצלו היה פיינברג, וכי הוא שהכיר לו את ארץ-ישראל.
פיינברג חזר לראשון-לציון, עטור תהי-לתמושיו. הוא בנה לעצמו בית בן שתי

ידועה התכתבות שהיתה אז בין פיינברג לבין הברון.
רוטשילד שלה לפיינברג מיכתב שבו כתב: „לדידי אתה משול למת.“
ענה לו פיינברג, בהומור דק: „עליתי לשמיים ופגשתי את המלאך גבריאל. ה' מלאך שאל אותי: „מה אתה עושה כאן? ועניתי לו שהברון רוטשילד אמר לי שאני משול למת. המלאך אמר לי לחזור לארץ ולהודיע לברון שאין לו רשות לק-בוע מי מת.“
פיינברג חשב כי ידידיו מקבוצת חובבי-

אמא הרגישה שהיא לא תחיה.“
סיפר אילן הריטוב, בנה של דורה בלוך, לאחיו בנימין („בני“) בלוך. „אבל המילים האחרונות שהיא אמרה לי, לפני שנפרדנו, היו: לא איכפת לי משום דבר, העיקר שאתה תצא חי ושלום יתחתן.“
ואמנם, אילן הריטוב היה בין ניצולי מטוס אייר פראנס, שחזרו בשבוע שעבר לארץ, ודני בלוך, האח השלישי, נשא לאשה את פיליס קאבאקוב בתחילת השבוע בניו-יורק.

היה זה אופייני לדבורה („דורה“) בלוך הקשישה, שהיא תדע לעמוד באומץ וברציניים פקוחות, גם ברעעים שבהם רבים אחרים היו מאבדים את עשתונותיהם, וכי דווקא ברגעי-סכנה תהשוב על בניה. ניצולי אנטבה אינם חדלים להלל ולשבח את התנהגותה של דורה בלוך משך כל החקופה שבה שהתה עימם. עד שהועברה לבית-החולים בקאמפאלה. „היא היתה נהדרת“, סיפר קלוד רונקוביץ' הירושלמי, שגלכד באנטבה יחד עם רעייתו ושני ילדיו הקטנים. „אייאפשר היה להרגיש עליה שהיא עברה את גיל השיבעים. היא הסתובבה בין כולנו, עודדה אותנו בחום רב ובצורה תרבותית, עורה לכל אחד. כשלקחו אותה לבית-החולים, ממש הרגשנו בחסרונה.“

אבא של אבשלום

ותיקי אצרות ירושלים, שלגבי-הם השם בלוך הוא שמדבר, מובנת מאליה התנהגותה של דורה. גם דורה וגם בעלה אהרון, שנפטרו לפני שש שנים, היו מעמד-התהווה של ירושלים-שלא-זו. לאותם ותיקים אף ידוע שפירש-שפתה של דורה, לפני נישואיה: פיינברג, אחת ה-מישפחות הוותיקות ביותר בישוב ומי המפורסמות שבהן, שעמיהן נימנה אף אבשלום פיינברג.

שלושת האחים — יוסף, ישראל ובוריס פיינברג — עלו לארץ בשנת 1882. יוסף, אביה של דורה, היה ממיסדי ראשון-לציון. ישראל, אביו של אבשלום, היה ממיסדי חדרה. הבן השלישי, בוריס, לא החזיק מעמד בארץ אכולת-הקדחת, ושב לרוסיה. יוסף פיינברג, שנולד ביום-הכיפורים 1855, קיבל באוקראינה חינוך יהודי מצומצם צם ביותר. הוא למד כימיה באוניברסיטה, מיקצוע שעזר לו לרכוש משרה נכבדה בבית-חרושת לסוכר ליד קייב.

פיינברג השתייך לחוגי המהפכנים ברוסיה, בתמיכת השילטון, וטען כי במישטר החדש, כאשר ייכנס, יוכלו היהודים לחיות כביטחה כמו בארצות המערב.

אולם הפרעות שהתחוללו ב-1881 בדרום רוסיה, בתמיכת השילטון, הוללו את ה-מיפנה בחייו. הוא פנה אז, יחד עם דוד לבונטין, אל מנהל משרד חובבי ציון מ'אודסה, משה לייב ליליינבלום, וביקש

הבן: דניאל בלוך
בדרך-אל חתונתו

נמצאו אז, המחלות העיוני, כימעט שהביאו לפירוקה של ראשון-לציון. כפעולת-הצלה אחרונה החליטו חברי המושבה לשלוח את יוסף פיינברג לאירופה. „הוא היה בעל השכלה גבוהה ובעל צורה, יודע-שפות ובעל דיבור משכנע.“ סיפרו עליו הוותיקים, „לכן נבחר הוא לנסוע.“

נסיעתו של פיינברג לאירופה הביאה למיפנה הגדול בחיי היישוב באותה תקופה, שהשפיע על גורל היישוב העיברי בארץ-ישראל יותר מכל דבר אחר. אחרי שנכשל אצל נדבנים יהודיים בווינה ובגרמניה, נסע לפאריס, פגש שם את הברון אדמונד („בנימין“) רוטשילד, הוא הצליח לרכוש את ליבו של הברון ולהדליק אותו למיפעל ההתיישבות בארץ.

פעולתו הראשונה של הברון רוטשילד, אחרי פגישתו עם פיינברג, היתה לתרום 25 אלף פראנקים, סכום אדיר באותם הימים. לעזרת ראשון-לציון. מאותו רגע ואילך נרתם הברון רוטשילד למיפעל ה-יישוב בארץ-ישראל.

יוסילי החלבן

היסטוריונים היו חלוקים בדיעוי תיהם, במשך שנים רבות. למי מגיעה התהילה של משיכת הברון רוטשילד ל-ארץ. היו שטענו כי פיינברג הוא שיצר

קומות, ריהט אותו בהידור רב ואף שם בו פסנתר-כנף גדול, הראשון והיחיד ב-ראשון-לציון. רעייתו ברטה, אמה של דורה בלוך, היתה ידועה כאוהבת מוסיקה וכנגן-גית מחוננת. ביחס של הפיינברגים בראשון הפך המרכז התרבותי של המושבה ה-צעירה.

נפתלי הרץ אימבר, שהיה ידיד-מישפחה, חיבר את התיקווה בביתם של הפיינברגים בראשון-לציון.
פיינברג החליט להתפרנס לא רק מ-עסקנות, אלא גם מעבודת-כפיים. הוא רכש פרות אחדות והקים לול-עופות. הוא הכין בעצמו את תוצרת החלב שהניבו פרותיו, ושמו במושבה גודע כיוסילי-החלבן — שם שבו זוכרים אותו ויקני ראשון-לציון עד היום. אולם כמה פרות מתו, האחרות לא הניבו חלב, ויוסילי ה-חלבן חיטל את משקי-החלב הזעיר, שהותיר לו הרבה עוגמת-נפש ואת כיניו.

בשנת 1887 פרץ מרד האיכרים בראשון-לציון, נגד פקידותו הרודנית של הברון. מיגשרים נשלחו לפאריס, ובהם נדרש הברון להחליף את ראש הפקידות שלו, יהושע אוסובצקי. הברון מיהר לארץ, יחד עם רעייתו יהודית, וזענה לדרישת המור-דים להדיח את אוסובצקי. אולם אחד מתנאיו של הברון היה שראשי המתקור-ממים — יוסף פיינברג, יהודה לייב חנקין, אביו של יהושע חנקין, ולוי אייזנבנד — יגורשו מהמושבה.

ציון מאודסה, שהקימו עימו את המושבה, יתנגדו לדרישה זו של בעל-המאה ויתנגדו לגרושו. אך חובבי-ציון מאודסה החליטו כי עדיף להקריב שלושה חבריהם על מיזבה פיוסו של הברון וביטול התוכניות הנרחבות ליישוב הארץ, וכפו על השלושה למכור את אדמותיהם ולעזוב את ראשון-לציון.

יוסף פיינברג עבר ליפו. הוא החל עובד בבית-כד בעל בית-כד, והחובות שייך לישראל נימצוביץ, ואחרי תקופה קצרה רכש את העסק כולו, כשהוא נכנס לחובות כבדים כדי לממן את הרכישה.

אולם כשם שלא הצליח כרפתן, כן לא הצליח פיינברג כבעל בית-כד, והחובות הוסיפו להעיק עליו. הוא לקח לו כשותף-משקיע בעלי-הון ערבי, אולם גם כך לא הצליח להחזיק מעמד. שוב נסע פיינברג לגייס כספים בחוץ-לארץ. כמי שהכיר כבר את התעשייה מקרוב, רצה לגייס כספים עבור ניצני התעשייה העיברית ולהצלת בית-הכד שלו.

מוות בריחו

פיעתה לרופיה, להם השגת כספים, לא צלחה בידו, והוא חזר לארץ ללא פרוטה. תמורת חובו נתן את בית-הכד